

ступа православног богословског промишљања и опитног живљења у односу на инославна. Можда би овај *Увод* попримио све савршене атрибуте савремености да је аутор написао и једно релевантно поглавље о његовом месту и улози у екуменском/икуменском богословљу, као и о позицијама

православног богословља у савременом еколошком дискурсу. Овај Фелмијев *Увод* би требало – и ми мо ових незнатних дефицита – да и у српском преводу што пре нађе пут и до наше богословске и шире академске јавности.

Зоран Андрић

Hubertus R. Drobner, *Lehrbuch der Patrologie*

3., korrigierte und erg. Aufl.

Frankfurt, M. ; Berlin ; Bern ; Bruxelles ; New York, NY ; Oxford ; Wien :
Lang, 2011.

574 S. : Kt. ; 23 cm

ISBN: 978-3-631-63080-8

Хубертус Дробнер, *Уџбеник паџрологије*

Овај компендијум је дело које надраста жанр књижевне историје и захвата период дужи од осам столећа – од библијских апокрифа оријенталне књижевности хришћанског происхођења до Исидора Севилског и Јована Дамаскина († 750).

Откако је класично дело патролошке литературе Altaner/Stuiber, *Patrologie. Leben, Schriften und Lehre der Kirchenväter* безнадежно исцрпљено, те се само још антикварно игром фортуне за жежено злато може додати, то се потреба за оваквим делом већ више година осећала. Мимо књиге Фидровица, овај уџбеник је веома солидно испуњење зјапеће

празнине у области патристике/патрологије за потребе студената.

Хубертус Дробнер је троструки доктор и професор историје древне Цркве у Падерборну и Риму и један од најугледнијих стручњака у своме фаху.

У Дробнеровом компендијуму су обрађени сви литерарни жанрови отаца Цркве Истока и Запада у књижевним, историјским, еклисијалним и богословским контекстима.

Четири начелна аргумента (*argumentatio patristica*) су својствени патролошкој књижевности:

1) *Doctrina orthodoxa*: богословско учење и Црква морају бити подударни/конгруентни.

2) *Sanctitas vitae*: светост у значењу праксе ране Цркве, не искључиво као канонска светост, већ као израз великог поштовања узорног живота.

3) *Approbatio ecclesiae*: признање од стране Цркве.

4) *Antiquitas*: личности морају да потичу из времена ране Цркве.

После уводних напомена и разлучивања (дијакрисиса) појмова отаца Цркве, учитеља Цркве и црквених писаца, Дробнеров уџбеник отпочиње питањима настанка хришћанске књижевности и библијских апокрифа (псевдоепиграфа) и јеванђеља (Јаков, Тома, Никодим), апостолских списа (дела Св. апостола Петра и Павла), посланица (Варнава), апокалипсе (Јермин пастир), као и литературе из времена после Апостола, посланица (Климент, Игњатија, Поликарпа), и почетака хришћанског песништва (Соломонове оде).

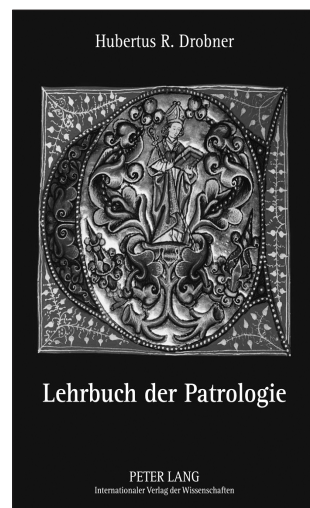
Други део обрађује питања грчке и латинске литературе, почев од Посланице Диогнету (нажалост изостављено је поглавље о Аристиду Атинском), до Лактанција, при чему је у широкој мери представљена јеретичка хетеродоксна литература – гностицизам, Маркион, монтанизам, монархизам – као и одлучне реплике у виду православних антитеза Св. Иринеја Лионског и Иполита Римског. Штета је што фигуре као што је Теофил Антиохијски, на пример, Дробнер не разматра или што анализира само нека од дела

Тертулијана или Св. Кипријана. На овоме би месту опсежност била једнозначна добит за читаоце.

У трећем, најопсежнијем одељку књиге, реч је о царској Цркви у 4. веку и Јевсевију Кесаријском, Св. Јовану Златоустом и Блаженом Августину који је *in extenso* представљен са пописом свих његових списа, едиција, превода, 117 библиографских јединица на

броју. Иако су монашка и агиографска литература, житија светитеља дати једнако у штедром замаху, ипак остаје необјашњиво зашто су хришћански песници, као што су Пруденције или Аполинарије или пак хроничари као што је Сулпиције Север, изостављени? За разлику од тога, врло су успела и инструктивна поглавља о првој и другој фази аријанизма, а посебно живописна поглавља о Светом Василију Великом, Св. Григорију Назијанском и Григорију из Нисе.

Четврти одсек је посвећен литератури на прелазу у позну антику/хеленизам – од 430. до 8. века. Овде су у фокусу Св. Дионисије Ареопагитски и Св. Максим Исповедник, док су из Цркве Запада

тежишта на делима Боетија, Касиодора, Бенедикта, Григорија Великог или Григорија Турског све до Исидора Севилског.

Што се деликатних садржаја тиче, Дробнер не зазира од тамних тачака ране историје Цркве – на пример да отворено пише о колебљивости Јеронима у контроверзи око Оригеновог учења или о одговорности Кирила за насилну смрт жене философа Ипатије из Александрије или пак да тематизује сукоб Амвросија са Јустином, мајком цара Валентинијана II (375–392).

Дробнеров компендијум пружа студентима солидан увод у феномен ране хришћанске књижевности, а специјалистима поуздани референцијални приручник. Уз сваку биографску тему овог уцбе-

ника додата је библиографија, преглед расположивих издања (едисија) на свим важнијим језицима, старији и новији преводи, секундарна литература, као и специјална електронска литература и микрофилмови (microfishes) за дубља библиографска истраживања. Карте, табеле и графике заокружују иначе примерну дидактичку структуру књиге. Начелно се може тврдити да је Дробнерова књига испунила свој циљ као уверљиви одабир најзначајнијих дела патрологије Истока и Запада, представљених јасним језиком и наративном пластичношћу коју одликује висока дидактичка свест, те је препоручујемо и свим православним читаоцима.

Зоран Андрић

Миша Ђурковић (прир.), Милан Стојадиновић: Полишика у време глобалних ломова

Београд : Завод за уџбенике ;
 Центар за конзервативне студије, 2013
 290 стр. ; 23 см
 ISBN: 978–86–17–18436–8

Педесета годишњица смрти Милана Стојадиновића била је повод да се у Београду 2011. године у организацији Института за европске студије и Центра за конзервативне студије одржи скуп „Милан Стојадиновић: политика у време глобалних ломова“. Недавно је изашао из

штампе зборник радова са истоименог скупа.

Ово је први научни интердисциплинарни покушај да се оцени и вреднује дело ове занимљиве и контроверзне личности српске модерне историје. То је утолико више битно јер о њему у јавном дискурсу преовладава оцена коју је створила